

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р арх. Стела Ташева, ЛТУ, София

за присъждане на образователната и научна степен доктор по научната специалност *Изкуствознание и изобразителни изкуства*, професионално направление 8.1. *Теория на изкуствата*; Институт за изследване на изкуствата, БАН

на Наташа Миткова Ноева, редовен докторант

с тема на дисертацията:

ГАЛЕРИЯ „РАКОВСКИ“ 125 – ИНСТИТУЦИОНАЛЕН ЦЕНТЪР
НА ХУДОЖЕСТВЕНИЯ ЖИВОТ. ИСТОРИЯ, ОРГАНИЗАЦИЯ, ИЗЛОЖБЕНА
ДЕЙНОСТ, КРИТИКА (1940-1972)

и научен ръководител проф. д-р Милена Георгиева, ИИИЗк –БАН

Наташа Ноева завършва своето образование в специалност „Изкуствознание“ - степен бакалавър (2013) и магистър (2015) в НХА, София. Тя разработва своята докторантура към изследователска група „Ново българско изкуство“ в сектор Изобразителни изкуства на ИИИЗк, БАН. Познавам я като добросъвестен изследовател с подчертан интерес към българското изкуство и задълбочени познания в областта.

Настоящото становище е разработено съгласно Заповед № 90-РД/28. 02. 2023 г. на Директора на ИИИЗк, БАН. Във връзка с представянето на дисертационния труд са спазени всички процедурни изисквания. Наличен е необходимият комплект от документи (според ЗРАСБГ и според Правилника за неговото прилагане на ИИИЗк, БАН). Декларирани са общо единадесет публикации на докторантката. Пет от тях са пряко свързани с темата на дисертацията и са публикувано в доказани, висококачествени издания с научно рецензиране.

Предоставената ми дисертационна разработка на Наташа Ноева е в обем от 499 страници (вкл. 222 стр. текстово изложение, библиография от 28 страници, 14 приложения и албумна част с 202 илюстрации, с указани номера в текста).

Според мен темата на труда е оригинална, актуална и значима, както по отношение на историята на българското изкуство, така и във връзка с теоретичните изследвания на контекста, проявленията и метаморфозите на изобразителните изкуства като цяло. Методиката на изследване включва документално-аналитичен подход, сравнителен и формално-стилов анализ, но и проследяване на социологически и културологични аспекти на разглежданите проблеми. Намирам това за удачно и съобразено с направлението на дисертацията.

Изложението на дисертацията е организирано в увод, три глави и заключение. Във въвеждащата част е разгледана актуалността на проблематиката, поставен е формата и са определени рамките на изследването. Изяснява се разбирането за галерия „като институция, която провежда културна политика, изпълнява определена художествена програма и осъществява международни връзки и контакти със сродни творчески институции“. Намирам поставените в дисертацията цели, (а именно: „да се открие мястото и значението на галерията на ул. „Раковски“ 125 като един от основните центрове на художествения живот в София и страната...“, както и да се представят формите и фазите на функционирането на галерията и да се проследи степента на влияние на политическата идеология върху обекта на изследване) за обосновани и особено предизвикателни от научна гледна точка.

В първа глава на дисертационния труд са систематизирани основни събития и проблеми на галерийното дело в София. Проследено е неговото зараждане и е представена кратката му история до началото на 1940 г. Във втора глава се анализира наситения военен и следвоенен период между 1940-1947 г. В нея са пресъздадени хронологията, ролите и значението на действащите лица и средата, съпътстващи създаването, строежа, откриването, функционирането и реконструкцията на галерията на ул. „Раковски“ 125 в София. На свой ред, трета глава е посветена на художествения живот и изложбената дейност в галерията през целия изследван период 1940 – 1972 г. Проследява се професионалната художествена критика, водещите тенденции в търсенията и формите на активност на артистите, както и възприемането и публичната оценка на предлаганото в галерията изкуство през различните периоди.

Изводите и приносите са обобщени в заключението на труда. Обширната, детайлно структурирана библиография впечатлява с набора от включените архивни материали и досиета, литературни източници, каталози и исторически извори (статии от вестници и списания от разглеждания период), и интернет връзки.

Като проучване, дисертацията на Наташа Ноева представлява рядко по рода си, и бих казала дори иновативно като изпълнение в областта, обследване на културен топос - пресечна точка в историята на изкуствата в България през XX век. Докторантката едновременно разглежда локацията и материалното изграждане на изложбеното пространство, но и формите на неговото институционализиране - търсене, поява и последваща централна роля в художествения живот на столицата и страната. Извършеното детайлно времево и аспектирно проследяване на функциите на изследваната изложбена зала на ул. „Раковски“ 125 се оказва своеобразен „портрет“ на тази галерия. Проучването на Наташа Ноева обаче развива и задълбочени връзки с контекста на епохата, а и паралели с тенденциите на световната сцена. Така то представлява опит за очертаване на историята на галерийното дело в България, но успоредно с това е и ценен „разрез“ на обществото в проследения период.

В допълнение трудът е източник на сведения за бъдещи изследвания за участващите в изложбите автори и творби, както и отправна точка за проучването на редица успоредни феномени на други области в художествения живот в страната. Високо постижение на разработката е подборът на непознати за широката научна общественост проекти, документални описания, фотоси и образи, както и ясната и удачна систематизация на архивните данни и илюстрациите в приложенията.

За мен в дисертационното изследване особено стойностни се оказват данните за архитектурните проекти на изложбени пространства, както и за техните автори, за представянията и оценките им в публичното пространство. Считаю, че в тази посока е получено особено удачно „пресичане“ на архитектурно и изкуствоведско изследване, което е от голяма полза за бъдещото развитие и в областта на дисертацията, а и при българистичните изследвания като цяло. Анализът на съюзната галерия на ул. „Раковски“ 125 през призмата на нейното архитектурно осъществяване – търсените характеристики на изложбените пространства в сравнение със съществуващите в Европа образци, възможностите за експониране и представяне на творбите и т.н., е умело извършена от докторантката. Не на последно място, представеното в дисертацията изясняване на степените и формите на преплитане на идеология и обществен и художествен живот в средата на XX век, е в пряка връзка и с историята на архитектурата в тези години.

Явни други достойнства на разработката са отработеният, увлекателен авторски език и стил на изложение, осезаемата обективност на анализа, както и оформеният,

компетентно вписан научен апарат. Вглеждането и отразяването на съществуващите до днес научни текстове свързани с темата на дисертацията е също пълно и добре обосновано в текста.

Приемам заявените научни приноси, като намирам, че изпълняват, а в известна степен и надхвърлят изпълнението на заложените цели.

Поради актуалността, зрелостта и пълнотата на предложеното за становището изследване, основна препоръка към докторантката е публикуването на нейната дисертация в пълен вид, както и популяризацията на резултатите ѝ на повече езици.

Предвид изложеното дотук, убедено давам своята положителна оценка на направеното дисертационно изследване и предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Наташа Миткова Ноева образователната и научна степен доктор по научната специалност Изкуствознание и изобразителни изкуства, професионално направление 8.1. Теория на изкуствата за нейната дисертация „Галерия „Раковски“ 125 – институционален център на художествения живот. История, организация, изложбена дейност, критика (1940-1972)“.

доц. д-р арх. Стела Ташева, ЛТУ, София

София, 19.05.2023